

ХУДОЖНЄ ВШАНУВАННЯ СУЧАСНИХ БОРЦІВ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ В ТВОРЧОСТІ СТРИЙСЬКИХ МИТЦІВ

Молчко У. Б.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Українське історичне минуле і сьогодення завжди знаходило відображення в творах національної культури. Героїчні сторінки визвольної боротьби за свободу і незалежність висвітлювалися як в музиці, так і в літературі, образотворчому мистецтві. Ця специфіка глибоко «пов'язана з духовним життям народу, особливостями його менталітету»¹, – зазначає Антон Кармазін.

Революція Гідності, Євромайдан, російсько-українська війна 2014–2022 років спонукала композиторів, художників, поетів до створення творів, у яких закарбовані Українські Герої. Віддаючи їм шану, державою узаконено щорічно відзначати День Героїв Небесної сотні 20 лютого по всій Україні. Впродовж восьми років митцями створено численні мистецькі твори. Варто навести короткий огляд цієї культурної спадщини. До мистецької скарбниці увійшли: *в музиці* – симфонічний твір «Credo in nostra vittoria» Леоніда Грабовського, диптих «...І вам слава, сині гори», «Со святыми упокой...», хоровий цикл «Майдан» Валентина Сильвестрова, ораторія «З нами Бог» режисера Сергія Проскурні на музику Олександра Щетинського, Алли Загайкевич та Івана Небесного, пісні «Він іде по воді» Марії Бурмаки, «Дерев'яні щити» гурту «Гайдамаки», «Герої не вмирають!» композитора Ярослава Злонкевича та поетка Ірини Чуйко, «Молода кров» гурту Mad Heads; *в літературі* – поетичні добірки: «Материнська молитва. Українки – героям Майдану», «Не умолкай, Майдан, не умолкай!» Віктора Залевського, «Збірка поезій про Небесну сотню» (упорядник Л. Воронюк), «Нотатки з Майдану» о. Петра Половка; *у кінематографії* – фільми «Небесна сотня» із серії «Зима, що нас змінила», «Майдан» (режисер С. Лозниця), «Мати Апостолів» (режисер З. Буадзе); *у скульптурі* – монументальні пам'ятники героям Небесної сотні у містах Луцьку, Ківерцях, Чемерівцях, Тернополі, Вінниці, Борщові, Блумінгдейлі (США). Відкрито музеї – «Музей Небесної Сотні» (м. Івано-Франківськ), «Музей Революції гідності та свободи» (м. Тернопіль), діють музейні експозиції – «Героям слава!» у Вінницькому

обласному краєзнавчому музею, «Небесній сотні» у Києві; *меморіальні дошки* – в пам'ять героїв Небесної Сотні та бійців Революції Гідності (м. Суми), *меморіальний комплекс* «Небесної Сотні» (м. Борщів Чортківського району Тернопільської області), *каплиця* на честь загиблих героїв Небесної сотні та воїнів АТО (Зарваницький духовний центр).

Упродовж історичного розвитку України Стрийщина завжди була в числі прогресивних регіонів, де вперше здійснено присягу Січових Стрільців у 1914 році та вперше піднято синьо-жовтий прапор над міською Радою м. Стрия у 1990 році.

Стрийщина – багатий на талановитих, суспільно-свідомих митців край. Тема героїчних звитяг українського народу глибоко відображена в їх художніх творах, тому актуально є розкрити цей вагомий мистецький доробок.

Аналізуючи останні дослідження в царині вшанування героїчних сторінок російсько-української війни 2014–2022 років, варто зазначити, що творчі напрацювання культурно-освітніх діячів Стрийщини не стали об'єктом наукових досліджень сучасних мистецтвознавців.

Наукова новизна полягає у тому, що вперше розглядається мистецький доробок композиторів, поетів, малярів, музейних працівників зі Стрийщини, які збагатили героїко-патріотичну культурну спадщину української нації.

Ціль – здійснити огляд художніх композицій стрийських митців, присвячених Революції Гідності та російсько-українській війні 2014–2022 років, проаналізувати музично-естетичне значення вокально-хорових композицій, розглянути тематичний спектр поетичного доробку, розкрити творчі досягнення в царині образотворчого мистецтва, висвітлити створення музейних експозицій, відкриття пам'ятників та меморіальних комплексів, присвячених вшануванню сучасних Героїв визвольної боротьби українського народу.

Виклад основного матеріалу.

1. Хоровий твір «Майдан–Війна» Романа Никифоріва – взірць української героїко-драматичної кантати

Серед митців Стрийщини вирізняється постать композитора, педагога, співака, диригента, заслуженого працівника культури України, члена Національної спілки композиторів України Романа Никифоріва

¹ Кармазін А. Національна історія в мистецьких образах як сутність композиторської творчості Михайла Вериківського: дисер. ... кандидата мистецтвознавства : 17.00.03 / НМАУ ім. П. І. Чайковського, СДПУ ім. А. С. Макаренка. Суми, 2021. С. 17.

(1946 р. н.). Культурно-громадський діяч творить у вокальній, хоровій, інструментальній музичних сферах. Його мистецький доробок становить понад 100 композицій, які побачили світ в авторських нотних альбомах «Струни любові», «Карпатський край», «Троїсті музики», «Наші колядки», «Наші веснянки», «Співає «Смерічка», «Пісні-присвяти», «Божественна літургія», «Ave Maria», «Пісні благовісту», «За все Тобі дякую, Боже», «Незабутні пісні Володимира Івасюка», «Три романси на вірші Лесі Українки», «Dolche Vio ...», «Забавні секвенції», «Дві кантати : «Січ іде», «Майдан–війна», «Повстанці». Кантата на вірші В. Романюка для мішаного хору, солістів та фортепіано».

Вокально-хорова творчість є численною. Це пісні, романси, хорові композиції. У них за поетичну першооснову «він (Р. Никифорів – У. М.) використовує вірші В. Романюка, Д. Луценка, В. Гнеденка, Я. Камінецького, А. Шовкошитного, В. Плахотнюка. В творах для співочих колективів оспівується любов до рідного краю, природи, високі людські переживання»². За значний внесок у розвиток української естрадної пісні, хорової та камерно-інструментальної музики композитору у 2008 році «присвоєно звання Лауреата літературно-мистецької премії благодійного фонду ім. В. Романюка»³

Хорова творчість Р. Никифоріва представлена творами релігійного змісту, які продовжують «лінію української духовно-музичної літератури, що спиралася на використання фольклорних елементів у богослужбових співах. Ці композиції (...) глибоко наповнені опоетизованістю почуттів, теплим і світлим відчуттям Божественної сили, гармонії»⁴.

Оригінальними і неповторними є твори кантатного жанру, за котрі у 2018 році митцеві присуджено «міську премію ім. О. Нижанківського в галузі музики»⁵. Для них властивим є «особливий симбіоз патріотичної патетики і лірики, який глибоко опирається на зразки народної музики та сучасної композиторської техніки»⁶.

Продовженням героїко-патріотичних композицій є кантата «Майдан–Війна» Романа Никифоріва, створена у 2016 році, яку автор приурочив відзначенню нашою державою 25-річчя Незалежності

² Молчко У. Фортепіанний альбом Наші веснянки Романа Никифоріва – як зразок сучасного національно спрямованого репертуару. *Молодь і ринок*. 2012. № 8(91). С. 123.

³ Молчко У. Музично-педагогічна діяльність Романа Никифоріва. *Молодь і ринок*. 2010. № 5 (64). С. 87.

⁴ Молчко У. Фортепіанний альбом Наші веснянки Романа Никифоріва – як зразок сучасного національно спрямованого репертуару. *Молодь і ринок*. 2012. № 8(91). С. 124.

⁵ Молчко У. Кантати «Січ іде» та «Повстанці» Р. Никифоріва на вірші В. Романюка – взірць сучасної героїко-драматичної хорової музики. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку* : наук. зб. Вип. 26. / упор. і наук. ред. В. Г. Виткалов. Рівне : РДГУ, 2018. С. 141.

⁶ Там само. С. 144.

України. Твір побачив світ у нотному збірнику «Роман Никифорів. Дві кантати : «Січ іде», «Майдан–Війна»⁷. За літературну першооснову взято вірші сучасної української поетеси, члена Національної спілки України Надії Дички⁸. Композиція написана для мішаного хору, солістів та фортепіано. Кантата «Майдан–Війна» вперше прозвучала у виконанні Галицького академічного камерного хору, під керівництвом народного артиста України, диригента Василя Яциняка.

Кантата складається з двох частин, що дає право зачислити її до циклічних кантат героїко-епічного типу. Для відображення в музиці суспільного конфлікту автор застосовує багаточастинну форму, яка «має широкі можливості для залучення відповідно завданням основного ідейного спрямування твору, різних образно-емоційних сфер»⁹.

Висвітлення революційної боротьби, захист рідної батьківщини, оспівування сучасних українських Героїв у віршах Надії Дички надихнуло композитора Романа Никифоріва до музичної інтерпретації цієї поетичної першооснови.

Розлогий оркестровий вступ відкриває першу частину кантати під назвою «Майдан». Тональність g-moll надає вступному розділу напруженої драматичності. Оркестрове остинатне трелома в низькому регістрі передає тривожний настрій. На його тлі з'являються закличні інтонації, які в процесі тематичного розвитку ускладнюються альтерованими подвійними звуками. Темп Allegro espressivo, панівний пунктирний ритмічний малюнок підсилюють героїчний зміст композиції.

Подальша драматизація музичного вислову здійснюється шляхом введення у музичну тканину акордової фактури та мелодичного октавного викладу. Пульсуючі тріольні послідовності співзвучь поглиблюють настроєву змістову насиченість, на тлі котрих розгортаються мелодичні інтонаційні ходи. Маючи виразну драматичну спрямованість, вони вливаються в енергійний рух акордової стихії. Досягнувши максимальної напруги, вступна частина підводить до хорової частини кантати.

Проникаючи в поетичний зміст патріотичного віршованого тексту Н. Дички, в якому оспівуються сучасні героїчні сторінки боротьби за незалежність нашої держави, Р. Никифорів застосовує наскрізний музичний розвиток першої частини кантати. У літературній першооснові українське буремне сьогодні поетеса подає крізь образ Кобзаря. Власне з Т. Шевченком у суспільному просторі «пов'язують

⁷ Никифорів Р. Дві кантати : «Січ іде», «Майдан–Війна». Стрий : Щедрик, 2016. 92 с.

⁸ Дичка Надія Степанівна. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення : 13.04.2022).

⁹ Терещенко А. Українська радянська кантата і ораторія. Київ : Наукова думка, 1975. С. 160.

національно-визвольні й революційні змагання кількох генерацій українців, обстоювання соціальної справедливості, державної незалежності та національної духовності, врешті-решт існування самої української ідеї»¹⁰. Для передачі поетичного тексту мовного типу, в якому оспівується споглядання Великого Пророка «*на цей непереборний час баталій!*»¹¹, де український народ далі роз'єднаний і гіркі сторінки нашої історії нічого не навчили, композитор застосовує «декламаційний принцип організації матеріалу»¹². Провідним виразовим засобом він обирає речитатив, котрий споріднює цю частину композиції з думним епосом. Пронизуючи усю хорову фактуру характерними одновисотними інтонуваннями, вісімковий рух акордового викладу в темпі *Andante* відображає чітке співвідношення слова, складу зі звуком. Така рівномірна пульсація дає змогу передати різноманітні відтінки громадянського за змістом вірша Н. Дички, його експресивну напругу. Акордовий фортепіанний супровід гармонійно підтримує хоровий виклад.

Розгортання поетичної думки, де представлено осмислення тяжких історичних подій в Україні через сучасне авторське світосприйняття, відтворено Р. Никифорівим рясною альтерацією музичного викладу обох партій. Кульмінація оповідального викладу літературної першооснови припадає на слова «*Ріку із крові розпочав Майдан*»¹³. Підкреслюючи важливість цієї фрази, у котрій відображається нехтування ідеями національного розвитку нашого суспільства, композитор передає її напруженою пульсацією насичених співзвучь тріолями в фортепіанному акомпанементі.

Емоційну експресивність тексту продовжує коротка інструментальна інтерлюдія. Енергія повторювальних багатозвучних акордів підводить до сольного епізоду першої частини кантати. Баритоновим соло композитор відображає розвиток поетичних роздумів Н. Дички, у яких вона наголошує: «*Не сотня тисяча уже безсмертних душ злетіли в Небо. Чи всіх їх пам'ять збереже? Чи прийме всіх Господь до себе. Та їм, і мертвим, ще болить Україна мов незгойна рана. І день, і ніч вона кровить під лютим поглядом Тирана, що, ніби кліщ, уп'явся в нас жорсткою «братньою» рукою...*»¹⁴. Вокальній партії властиві речитативно-аріозний тип викладу мелодичної лінії. Поєднання одновисотного інтонування з поступеними висхідними та низхідними мотив-

ними рухами відтворюють експресивний характер віршованих рядків. Застосований митцем інтонаційно-динамічний принцип музичної інтерпретації літературного джерела посилює декламаційність мелодичного висловлювання. Це сприяє глибокому вияскравленню героїко-драматичної канви поетичної першооснови. Патетичний тон висловлювання автор передає ходами на інтервали ч.4 та ч. 5 та короткими емотивними паузами. Акордовий фортепіанний супровід доповнює смислове образне розгортання композиції.

Кульмінаційна точка баритонового соло припадає на слова «*Майдан і досі ще димить!*»¹⁵. Автор, підсилюючи збільшення поетичної напруги, вводить пунктирний ритм у багатозвучні співзвуччя фортепіанного супроводу. Тонко реагуючи на настроєві відтінки вірша, де оспівується світло свічки, яку «*Сину в пам'ять світить Мати*»¹⁶, Р. Никифорів надає вокальному соло характеру монологу. Зосереджуючи увагу на текстові, він застосовує лаконічні фрази, яким властиве поєднання рівномірних восьмих вартостей з ходами шістнадцятими. Чуттєва схвильованість музичного вислову підсилюється короткими багатозначними паузами. Емоційне тло продовжує лаконічна інструментальна інтерлюдія, яка сприймається як оплакування загиблих Героїв. На тлі довготривалих акордів звучать монотонні інтонації «зітхання». Тональність *c-moll* надає фортепіанному звучанню тужливого забарвлення. Висхідний секвенційний рух цих послідовностей трансформується в акордові співвідношення, в мелодичній основі яких збережений інтервал м. 2 і підводить до наступного епізоду.

Глибоке осмислення політичної кризи в сучасному українському суспільстві передано в подальшому віршованому тексті Н. Дички. Поетеса через власні переживання наголошує на появі Третього Майдану, тому що панує «*Брехня знов на троні. Лукавий гуляє. А правда в полоні*»¹⁷. Збільшення змістової експресії, яка відображає драматичні колізії державотворення, тернистий шлях до утвердження незалежності, спонукало Р. Никифоріва до написання наступного розділу, в якому сфокусована смислова композиційна кульмінація першої частини «Майдан». Розмір 12/8, тональність *c-moll*, темпова ремарка *Risolute* надають музичному розвитку епіко-драматичного характеру. У хоровій фактурі простежуються одновисотні інтонування, котрі сприяють передачі експресивно-схвильованого тексту. Згодом вони переходять у акордовий виклад. Секундові співвідношення в співзвуччях загострюють та поглиблюють викривально-гнівливі віршо-

¹⁰ Барабаш Ю. Тарас Шевченко: імператив України. Історіо- й націософська парадигма. К., 2004. С. 5.

¹¹ Никифорів Р. Дві кантати : «Січ іде», «Майдан–Війна». Стрий : Щедрик, 2016. С. 35–36.

¹² Булат Т. Український романс. Київ : Наукова думка, 1979. С. 137.

¹³ Никифорів Р. Дві кантати : «Січ іде», «Майдан–Війна». Стрий : Щедрик, 2016. С. 40.

¹⁴ Там само. С. 44.

¹⁵ Никифорів Р. Дві кантати : «Січ іде», «Майдан–Війна». Стрий : Щедрик, 2016. С. 44.

¹⁶ Там само. С. 45.

¹⁷ Там само. С. 47–49.

вані думки. Підвищена емоційна настроєвість підсилюється багаторазовим повторенням поетичних рядків, чим митці настирливо доносять важливість своїх думок.

В інструментальному супроводі переважає акордовий виклад, насиченим співзвуччями, яким властиві секундові наповнення. Між поетичними фразами Р. Никифорів вводить фортепіанні інтерлюдії. Вони поглиблюють динамізацію драматургічного розвитку кульмінаційного розділу частини. Багатозвучні послідовності акордів, котрі ускладнені альтерованими звуками, октавні хроматизовані низхідні пасажі загострюють експресивний характер твору.

Повторення словесної репліки «Правда в полоні»¹⁸ композитор вияскравлює введенням різнопланового викладу. Спочатку звуковий потік музичної тканини кантати виражений пульсуючими рівномірними восьмими вартостями, які переходять в довготривалі акордові звучання, що проходять в заповільненому русі. Застосований фактурний прийом поглиблює весь трагізм політичної дійсності в сучасній державі. Спад динаміки від *ff* до *p*, перехід на прозорий унісонний виклад підводять до наступного етапу розвитку першої частини.

Після лаконічного фортепіанного вступу автор знову подає слова про появу третього Майдану, чим цементує наскрізний розвиток кантати. Виконання поетичних фраз жіночим складом не зменшує емоційну напругу літературного першоджерела, а навпаки загострює. Цю репліку підхоплює хор, для якого властивими є довготривалі звуки і котрий в процесі музичного розвитку зливається з сольним проведенням в повнозвучний акордовий виклад. Інструментальний супровід є мінливим і сприяє передачі неспокійного, тривожного настрою частини. Пульсація секундових співзвучь поєднується з шістнадцятковими послідовностями, що сприяють підсиленню музично-драматургічної сторони твору. Заключний музичний розвиток побудований на повторюванні усім співочим складом окличної фрази «Гряде Майдан!». Акордова рецитація переходить у волаючі, терпкі, хроматичні послідовності, які стрімко спадають в низхідному русі. Хорове дисонуюче *glissando* приводить до фінальних кластерних акордів. Все обривається на *ff*.

Підсумовує першу частину монолог-роздум. Ця мелодекламація написана композитором для баритону і виконується на тлі інструментального супроводу. У віршованому тексті звучать викривальні думки про моральний стан нашого українського суспільства, про політичне запроданство в урядових лавах, про характерне багатогетьманство, а, найважливіше, про те, що «на помилку більше в нас права

не буде й нема!»¹⁹ Н. Дичка наголошує на тотальне державне зрадництво порівнюючи його з біблійними сторінками, пишучи : «*Авжеж свої... І Юда теж був свій! Чужий ніколи б так Христа не зрадив. Така підступність! Що ж юрбо? Радій! Бо на своїх нема у світі ради. Свої, свої ... Вже хоч, а чи – не хоч, – одне прислів'я добре пам'ятаю, Що найстрашніша – то своя лиш вош, Бо лиш своя – так боляче кусає!*»²⁰

Ці повні болю думки виконавець виголошує на тлі інструментального супроводу. Тріольний рух акомпанементу надає узагальнюючій кодї баладного характеру. Привертає увагу тематичний матеріал партії правої руки. Мелодичним поспівкам властиві інтонаційні ходи на м. 3, лаконічні поступеневі послідовності. Ці особливості споріднюють звуковий матеріал з характерними особливостями народнопісенних вірців. Зростання експресивного тону поетичного висловлювання передано композитором ускладненням фактурного викладу, а саме ведення мелодії подвійними нотами та акордовим акомпанементом.

Друга частина кантати отримала назву «Війна». Крізь призму авторського відчуття відображені військові дії на сході України, котрі наступили одразу після Революції Гідності в 2014 році. Одвічний ворог нашого народу росія не подарувала Україні свободного, незалежного росту серед прогресивних світових держав.

Розлога інтерлюдія відкриває заключну частину кантати. Автор, передаючи загальний настрій, застосовує метроритмічні виражальні засоби жанру маршу. Ремарка *Marciale tragico*, розмір 4/4 конкретизують образний зміст композиції. Уривчасті акорди, які відокремлені восьмими паузами, пунктирна ритмічна пульсація створюють атмосферу драматичної напруженості. Емоційний тонус підсилюється переходом на загальний тріольний рух мелодичних послідовностей. Музичний розвиток проходить на тлі остинатних співзвучь, котрі підкреслюють чотиридольний метр. Унісонні октавні ходи переходять в короткотривалі акорди. Розділені лаконічними паузами, вони передають тривожні передчуття війни.

Уже з перших тактів чітко карбування долей в такті надають хоровій тканині драматично-вольового імпульсу. Це зумовлене багаторазовим повторенням поетичної фрази «іде війна». Її виконують тенори та баси, на тлі цього чоловічого ансамблю проходять окремі репліки у партіях сопрано та альта. Це нестримне проспівування однієї ж і тієї самої думки приводить до сплеску емоцій на словах «Україною реквієм лине»²¹. Акордова фактура, що

¹⁸ Никифорів Р. Дві кантати : «Січ іде», «Майдан–Війна». Стрий : Щедрик, 2016. С. 49–50.

¹⁹ Никифорів Р. Дві кантати : «Січ іде», «Майдан–Війна». Стрий : Щедрик, 2016. С. 59.

²⁰ Там само. С. 58–59.

²¹ Там само. С. 64–65.

пронизує усю музичну тканину початкового розділу частини, характеризує невідворотності страшних сучасних історичних сторінок України.

З особливим психологічним напруженням відтворено в музиці кантати образ ворогів. У літературному тексті поетеса називає їх «посланцями сатани»²². Тритонові інтонації, секундові співзвуччя, що відокремлюються короткими восьмими паузами, загострений, крапкований ритмічний малюнок, звукові послідовності якого карбують метричні долі тактів, одноманітний фактурний виклад передають жорстокість навали загарбників.

Автор широко використовує унісонність в смислових центрах твору, яка застосовується для підсилення конфліктності музичної драматургії кантати.

Тріольний інструментальний рух відтіняє наступний епізод *Tempo marciole*. У віршованому тексті звучать зворушливі слова «Повертайтесь, хлопці, живими»²³, музичну інтерпретацію котрих Р. Никифорів подає в канонічному проведенні. Почергові тематичні вступи співочих партій зливаються в загальний речитативний виклад хорового *tutti*, тематичному наповненню якого характерне одновисотне інтонування восьмими вартостями, дрібний тріольний ритмічний малюнок. Ці музично-виразові особливості вказують на глибоку опору митця на народну творчість, а саме думний епос.

Наступний художній розвиток будується на музичному коментуванні поетичної фрази «йде війна», котра цементує окремі епізоди другої частини кантати. Мелодико-інтонаційні послідовності автор проводить почергово в різних партіях, збільшуючи таким чином драматично-експресивний розвиток. Весь цей звуковий потік рухається до місця найвищої кульмінаційної напруги. Ріст емоційного напруження відтворюється вокалізацією хорового викладу, розспівуванням окремих складів, нанизуванням секундових поспівок. Все це виливається в дисонуюче хорове *glissando*, яким завершується епізод.

Коротка інструментальна інтерлюдія підводить до розділу *Moderato*, в якому оспівується народна пам'ять про наших Героїв: «Світлої пам'яті нашим Героям, Лагідно квіти на вітрі цвітуть, А на небі їх душі на варті спокою. Варту любові для нас бережуть»²⁴. Здійснюючи музичну інтерпретацію віршованого слова Н. Дички, композитор поєднує виконання музичного матеріалу окремими партіями з хоровим співом. Автор дотримується чіткого співвідношення складу зі звуком. Ці мовленнєві виразові засоби сприяють глибшому сприйняттю поетичної думки. Фразою «Герої не вмирають!» Р. Никифорів загострює музичний розвиток і доводить до точки

емоційного напруження. Інструментальне тремоло підсилює віршоване слово.

У заключному епізоді композитор інтерпретує поетичні думки, у яких висловлена віра в оновлену Україну. Авторка порівнює її з храмом.

Лаконічна інтерлюдія відкриває коду кантати. Темп *Moderato*, тональність *B-dur*, рівномірний рух восьмими урівноважують емоційно-образний підйом літературної першооснови. Композитор застосовує музичну інтонацію, яка набуває виразнішого звучання завдяки вокалізації з консонуючим супроводом. Помірний темп, чітке співвідношення складу-звуку уможливорює більш проникливе донесення поетичних думок Н. Дички. Дворазовим повторенням віршованої фрази «*І нам Господь з тобою ще відкриє Браму до Миру, Щастя, Світла і Вінця*»²⁵, композитор підводить до виголошення патріотичних гасел «Слава Україні! Героям Слава!». Ці речитативні мотиви виконуються почергово жіночими та чоловічими голосами. Зростаючи в динаміці, музичний розвиток хорової фактури доходить до емоційної вершини на словах «Слава!». Альтерований октавно-акордовий супровід, хроматизовані октавні послідовності динамічно вливаються в тонічне тремоло, яким завершується кантата.

2. Тематичний спектр втілення образу сучасних героїв в поезії, монументальному мистецтві та музейних експозиціях

Вражений подіями повномасштабного вторгнення російських військ в Україну, 26 лютого 2022 року стрийський поет Віктор Романюк присвятив гарячі рядки багатостраждальній Україні. Ім'я цього автора добре відоме в Україні та за її межами. Він – подвижник культурного життя Стрийщини, організатор літературно-мистецького об'єднання «Хвилі Стрия». Поет і громадський діяч два рази обирався депутатом Стрийської міської ради двох скликань, депутатом Верховної Ради України першого демократичного скликання (1990–1994). Був творцем революційних подій України і краю кінця вісімдесятих – початку дев'яностих років. З 1991 року – голова благодійного видавничого товариства «Щедрик», на рахунок якого понад 100 книг. З 1974 року Віктор Романюк – член Національної Спілки письменників України. У енциклопедичному виданні «Стрийщина» зазначено, що Віктор Романюк – «учасник історичного проголошення Верховною Радою України Акта про державну незалежність України 24 серпня 1991 року»²⁶.

²² Никифорів Р. Дві кантати : «Січ іде», «Майдан–Війна». Стрий : Щедрик, 2016. С. 66

²³ Там само. С. 67.

²⁴ Там само. С. 72–73.

²⁵ Никифорів Р. Дві кантати : «Січ іде», «Майдан–Війна». Стрий : Щедрик, 2016. С. 82.

²⁶ Парцей М. Романюк Віктор-Віталій. *Стрийщина. Історія в іменах*. Стрий: Щедрик, 2012. Т. 2. С. 411.

Для свого стрілистого поетичного послання сучасникам автор обрав епіграф з твору Василя Симоненка:

«Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпука вікова.
Гримотить над світом вічна битва
За твою свободу і права»²⁷.

Ці слова великого поета перегукуються з сьогоднішніми подіями. Віктора Романюка вразила не так сила зброї, як сила духа українського народу. Він з захопленням передає цю думку у перших рядках своєї нової поезії:

«Модерні байрактари й джевеліни
Дарує світ арміяцям України,
Та найміцніша на цім світі зброя –
Відвага в серці кожного героя»²⁸.

І справді, мало хто зрівняється з силою нашої національної тверді, мало хто вистоїть перед кількісно сильнішим ворогом, не поступаючись ні на крок. Це розкрився в українських серцях дух героїв минулих поколінь: скіфів-воїнів, княжої раті, козацьких полків, стрілецьких легіонів, повстанських лав. Автор дає зрозуміти, що не зброя важлива у цій війні, а сила характерів, порив до боротьби, відвага, що відродилась зі звуками перших пострілів.

Герої готові виконувати накази, вони відважно кидаються у бій зі злом, з диявольською силою, що зазіхнула на наші святі землі і брудним черевиком осквернила плодючу українську ріллю. То ж поет виголошує свій нещадний вердикт ворогам:

«Хай згине Путін як мерців месія
А з ним – уся диявольська Росія»²⁹.

Він порівнює ворожу країну з мерцем, неживою плоттю, яка не реагує на біль і страждання українського народу, не бачить руїни, не чує стогонів і плачу. Останні рядки поезії сповнені ненависті і огиди до ворога, що уособлює найстрашніші темні сили зла.

У серпні 2016 року у видавництві «Щедрик», що у Стрию, вийшла книга спогадів Дарії Корчак, політв'язня, матері Героя України, Героя Небесної Сотні Андрія Корчака. Окремим розділом у книзі поміщені мемуарні записки «Пам'яті сина Андрія», де авторка веде стриману розповідь про свого сина, розповідає, як формувався його характер. Вихований у родині політв'язнів, Андрій зростав патріотом. Радо підтримував батьків під час Оксамитової революції в Україні, у 2004 році був активним учасником Помаранчевої революції, разом з іншими стояв на Майдані.

Революція Гідності знову покликала його до боротьби: «30 листопада 2013 року, після побиття

студентів, – пише матір, – Андрій за покликком серця поїхав на Київський Майдан, щоб разом з побратимами відстоювати найдорожче – волю і гідність українців. Мав велике бажання змінити Україну, скинути владу Януковича»³⁰. Він загинув 18 лютого біля Маріїнського палацу з вервечкою на руці і молитовником у кишені, своєю єдиною зброєю. Андрієві присвоєно звання «Почесний громадянин м. Борислава, де він народився та «Почесний громадянин м. Стрия», де проживав та навчався. Іменем Андрія назвали вулицю к Стрию, на школі, де він навчався, встановлено меморіальну таблицю.

У книзі спогадів є й поетичні розділи. Один з них носить назву «Невольницька поезія, врятована від забуття». Тут авторка помістила вірші політв'язнів, занотовані нею у маленькому саморобному блокноту, який привезла з тюремного заслання. Цей раритет таємно зберігала у роки комуністичного режиму. Багато цих поезій знала напам'ять і в роки незалежності декламувала їх на концертах і зібраннях. Звичайно, вірші анонімні, серед яких поетичні рядки із збірки «Нурільськ» під назвами «Прокляття», «Моя молитва» та збірки «Кенгір» – «В степах Казахстану», «Сон перед розстрілом» та інші.

Наступний поетичний розділ присвячений Герою Небесної Сотні Андрію Корчаку. Розділ відкриває вірш стрийської поетеси Теодори Савчинської-Латик «Синові». Авторка розповідає про материнські радощі і тривоги, надії, що синову судилася щаслива доля. Але «ворог жорстокий, ворог кривавий»³¹ перекреслив материнські сподівання:

«Нелюди дикі, кати дволикі
Мовчки вбивали, цвіт потоптали...
Ти їхав, сину, в Київ-столицю
Добути волю міцну як крицю»³².

Поетеса описує материнське горе, її «серце, сльозами вмите»³³. Але місця для розпачу немає у вірші. Навпаки, є оспівування героя, що віддав життя за Україну:

«За все воздасться!» – речуть закони,
Просимо Бога для оборони!»³⁴

Крім того, авторка використала прекрасний образ, взятий з життя: «Пташок гніздечко звив на могилі»³⁵. І разом з тим оспівала подвиг українця, закінчуючи вірш словами: «ГЕРОЮ СЛАВА, СЛАВА ВКРАЇНІ!!!»³⁶.

²⁷ Романюк В. Зброя. Джерело надходження : приватний архів В. Романюка. Стрий, 2022. 1 с.

²⁸ Там само.

²⁹ Там само.

³⁰ Корчак Д. Побачене і пережите : спогади політв'язня / ред.упор. та автор вступної статті З. Ханас. Стрий : ТзВО «Видавничий дім «Укрпол», 2016. С. 40.

³¹ Там само. С. 73.

³² Там само.

³³ Там само. С. 72.

³⁴ Там само.

³⁵ Там само.

³⁶ Там само. С. 73.

Наступний вірш, опублікований у цьому виданні, розпочинається рядками «Чому зірки стулили очі, чом небеса закрили хмари...»³⁷. Авторка висловлює невтишиму тугу за загиблими на майдані.

Слід зазначити, що Теодора Савчинська-Латик – авторка багатьох поетичних збірок («Писанкове порання», «Віднайди нас, Господи», «Мініатюри і рефлексії», «Суголося»). Пише також твори для дітей, за які удостоєна міжнародної нагороди – Ордена Усмішки. Вона – «член Національної Спілки письменників України, літературно-мистецького об'єднання «Хвилі Стрия»³⁸.

У цьому розділі також поміщені присвячені герою поезії подружжя Надії та Ізидора Гнатівих зі Стрия. Вся суть боротьби зафіксована ними у першому куплеті:

«Він пішов на Майдан Україну від мук рятувати,
Він пішов захищати від ката тебе і мене,
Бо він був патріотом – такі були мама і тато,
Та не міг уявити, що куля його не мине»³⁹.

Крім згаданих поезій на теми війни в Україні, слід зробити огляд віршів, написаних стрийською поетесою, казкаркою, педагогом і громадською діячкою Зоряною Кіндратишин. Вона – лауреатка Міжнародної літературно-мистецької премії ім. Пантелеймона Куліша, переможниця інших літературних конкурсів. У її збірці «Зодягнена у щастя», виданій у 2018 році, є розділ «В моїй душі війна озвалася болем», до якого ввійшли твори «Бережіться, хлопці», «Вдова», «Радісна мить, сповитая журбою». Авторка описує рани війни з погляду жінки – матері, бабусі. Зі щемом занурюємося у поетичні рядки: «Привіт, татусю, я уже родився... Спішив побачити тебе, але не встиг»⁴⁰, промовляє новонароджене хлоп'я до батька, який уже на Небесах.

Багато творів на теми війни та Майдану – на творчому рахунку поета-пісняра зі Стрийщини Михайла Золотухи. В минулому сільський голова, а сьогодні педагог Стрийської дитячої музичної школи пише пісні з молодих років і є їх чудовим виконавцем. Створив вокально-інструментальний ансамбль «Говерла», учасниками якого є і викладачі, і учні. М. Золотуха – «автор пісенних збірок «Пісенний вернісаж» (у трьох випусках: «Освідчення», «Пісенний вернісаж» – 1, «Пісенний вернісаж» – 2), «Журавлині ключі», «Місто моїх надій», «Естрадні пісні»⁴¹ та інших.

³⁷ Корчак Д. Побачене і пережите : спогади політв'язня / ред.упор. та автор вступної статті З. Ханас. Стрий : ТзВО «Видавничий дім «Укрпол», 2016.

³⁸ Романюк В. Савчинська-Латик Теодора. *Стрийщина. Історія в іменах*. Стрий: Щедрик, 2012. Т. 2. С. 421.

³⁹ Корчак Д. Побачене і пережите : спогади політв'язня / ред.упор. та автор вступної статті З. Ханас. Стрий : ТзВО «Видавничий дім «Укрпол», 2016. С. 75.

⁴⁰ Кіндратишин З. Зодягнена у щастя. Стрий, 2018. С. 115.

⁴¹ Романюк В. Золотуха Михайло. *Стрийщина. Історія в іменах*. Стрий: Щедрик, 2012. Т. 2. С. 173.

Автор вступної статті до чергового пісенного збірника член національної спілки композиторів України Володимир Грабовський пише: «Дев'ятий випуск під назвою «Мені потрібна Україна» покликаний до життя актуальною потребою нових нелегких випробувань для української нації, для держави – відомих у суспільстві під назвою АТО (...)». Власне в такому ключі треба розглядати новий збірник М. Золотухи – пісняра, що не може не відгукнутися на болючі проблеми сьогодення»⁴². До збірника увійшло десять пісень на слова українських поетів, серед яких Іван Левицький, Микола Кондратенко, Зиновій-Тарас Масний та інші. У цих творах звучать заклики до боротьби за незалежність, до вшанування козацької та стрілецької слави. Але найголовніший меседж – любити всім серцем Україну:

«Нам потрібна Україна,
В кожному серці ти лише одна.
І квітуча, сильна і єдина,
Ти – як наша пісня голосна»⁴³.

У наступному збірнику «Пісня кличе» цій темі присвячено розділ «Патріотичні пісні». У пісні «Вставай, брате» на слова Валентина Авраменка з Харкова звучить бойовий клич-рефрен:

«Піднімайтесь, рідні браття,
Бо настала мить

Рідну землю визволяти, волю боронить!»⁴⁴

Пісняр М. Золотуха своєю творчістю ще раз доводить, що «пісню не вбити, як не вбити дух український, що уже вкотре вороги прагнуть цього»⁴⁵.

Тему боротьби за волю України висвітлює у своїй творчості відомий на Стрийщині культурно-просвітницький діяч, диригент, регент, заслужений діяч мистецтв України Степан Целюх. Директор музичної школи смт. Дашави голова Асоціації диригентів і регентів «Камертон», організатор хороших фестивалів «На хвилях Стрия» вже багато років поспіль керує муніципальною народною чоловічою капелюю «Каменярь»⁴⁶. Співпраця з цим колективом патріотів стимулює митця до творчості. Разом з хористами С. Целюх завжди «на передовій» революційного руху в Україні. Адже хоролий колектив – активний учасник Революції Гідності – одним з перших на Стрийщині відбув з концертом на Майдан до Києва у 2013 році. Не дивно, що ця подія поклала відбиток на його творчість. У 2017 році Дрогобицьке видавництво «Коло» випустило репертуарний збірник пісень «Герої на вмирають», присвячений вихідцям зі Стрийщини, які віддали життя за Україну. Нотне

⁴² Золотуха М. Мені потрібна Україна. Випуск 9. Патріотичні пісні для вокальних ансамблів. Стрий: Укрпол, 2016. С. 3.

⁴³ Там само. С. 13.

⁴⁴ Золотуха М. Пісня кличе. Репертуарний збірник. Методичні поради юному вокалісту. Випуск 10. Дрогобич: Посвіт, 2017. С. 19.

⁴⁵ Там само. С. 1.

⁴⁶ Миськів Л. Целюх Степан. *Стрийщина. Історія в іменах*. Стрий: Щедрик, 2012. Т. 2. С. 497.

видання складається з розділів: «Пісні про козаччину», «Пісні січового стрілецтва», «Повстанські пісні», «Герої не вмирають»⁴⁷.

Цей репертуарний збірник стане в пригоді мистецьким колективам, які ретранслюють українську музику як на Україні, так і за кордоном. Видання сприятиме вихованню національно-патріотичної свідомості молодого покоління українців.

Зеновій Медюх – бард і громадський діяч зі Стрия. Він – активний учасник українських революцій і Майданів. З кінця вісімдесятих років займався патріотичною просвітницькою діяльністю. Як технолог Спеціального проектно-конструкторського та технологічного бюро у Стрию наприкінці вісімдесятих років займався організацією просвітницьких заходів та створенням осередків «Просвіти», Народного Руху України, влаштовував на підприємстві дитячі свята Тараса Шевченка, Святого Миколая, святкування Дня Матері. У виданні «Стрийщина. Історія в іменах» зазначено, що Зеновій Медюх «обирався головою осередку товариства української мови ім. Т. Шевченка, згодом «Просвіта», головою Стрийського міського осередку Народного руху України, депутатом Стрийської міської ради», був одним з організаторів економічної діяльності Стрийського товариства «Просвіта», головою правління просвітнянського СП «Кооператива», головою кредитного комітету кредитної спілки «Вигода»⁴⁸.

Під час Революції Гідності Зеновій Медюх з гітарою в руках щодня підтримував бойових дух київського Майдану, а з перших днів російської агресії 2014 року, просто з Майдану вирушив на фронт. У той час народилося кілька його пісень, що відразу стали популярними в Україні. Стрийський бард часто концертує на передовій, його пісня лунає зі сцен столиці та різних міст України.

У 2017 році побачив світ компакт-диск колективу авторів під назвою «Пісні війни». Сюди ввійшли найбільш популярні твори З. Медюха: «Молитва на Різдво», «Дівчина з Майдану». Цей соціально-мистецький проект записаний у професійній студії, і сформований з творчості бійців, які перебували у зоні бойових дій, а також відомих українських співаків. Альбом складається з 15-ти композицій та бонус-трека Христини Панасюк «Дай, Боже, сили нашим солдатам». Автором та ініціатором цього проекту стала Галина Гузьознак. Презентація відбулася у Львові 13 жовтня 2017 року. Кінцевою метою цього проекту був збір та збереження для майбутніх поколінь сучасних україномовних фронткових пісень. Адже воєнна творчість сприяє становленню

нової української армії. Вона характеризує новітню історію країни в її культурно-музичному контексті. У проєкті взяли участь учасники воєнних дій, серед яких Зеновій Медюх, а також вокальна формація «Пікардійська терція», співак та композитор Павло Табаков, лідер гурту «Антитіла» Тарас Тополя, фронтмен гурту «Kozak System» співачки Ірина Доля, Оксана Муха та інші.

До речі, його «Молитва на Різдво» у 2016 році була записана у виконанні Зеновія Медюха, Оксани Мухи та вокальної формації «Пікардійська терція» і неодноразово транслювалася на телебаченні та по радіо. Ця пісня заповонила серця слухачів з першого ж рядка. Адже автор торкається найсвятіших атрибутів галицьких традицій (Святий вечір, кутя, родинний затишок). Прохання дитини просте і водночас глибинне. Заради зустрічі з батьком дівчинка відмовляється від омріяних подарунків від Святого Миколая:

«Миколаї, всі святі,

Поверніть його мені

І не треба більш нічого дарувати»⁴⁹.

Концерт дуету Зеновія Медюха та Оксани Мухи відбувся у Києві 5 грудня 2017 року, під час презентації альбому сучасних фронткових пісень під назвою «Пісні війни». Цей соціально-мистецький проєкт висвітлював творчість бійців-музикантів, які пройшли АТО. Виконувалися твори, народжені під час війни. Цей проєкт виявився масштабною громадською ініціативою.

25 листопада 2018 року Зеновій Медюх взяв участь у святковій програмі «Завжди перші», підготовленій для військовослужбовців Десантно-штурмових військ. Цей захід відбувся у Народному домі с. Вороців Яворівського району. Творчість З. Медюха входила до складу програми, учасниками якої стали науковиця та громадська діячка Софія Федина, а також солісти Львівського національного театру опери та балету ім. Соломії Крушельницької Олег Лихач та Віталій Загорбенський. Разом з Зеновієм Медюхом виступав учасник АТО Олександр Рожко.

Слід зауважити, що за кожним творчим здобутком стоїть фронткова біографія автора. Зеновій Медюх зазначає: «Слова цих пісень прожиті, не написані на зручному дивані. Ними ми тут, у Львові, гаратаємо по Москві. Такий ударпотужніший за «Гради» на сході»⁵⁰.

28 грудня 2018 року Зеновія Медюха нагороджено медаллю «За відвагу».

Творчість Зеновія Медюха ввійшла до складу збірника «Пісні нескорених війною», який побачив світ 2020 року у Тернопільському видавництві

⁴⁷ Герої не вмирають. Репертуарний збірник. / ред.-упор. С. Целюх. Дрогобич: Коло, 2017. Випуск 7. С. 67.

⁴⁸ Барвінок В. Медюх Зіновій. *Стрийщина. Історія в іменах*. Стрий: Щедрик, 2012. Т. 2. С. 293.

⁴⁹ Медюх З. Молитва на Різдво. URL : <https://www.pisni.org.ua/songs/2333591.html> (дата доступу : 28.04. 2022).

⁵⁰ Ці пісні мають почути всі. *Голос України*. URL : <http://www.golos.com.ua/article/295234> (дата доступу : 28. 04. 2022).

«Крила»⁵¹. Перша презентація цього видання відбулася 4 вересня 2020 року у Національному парку України «Межигір'я».

Познайомитися зі збірником мали нагоду й стріяни. 19 лютого 2021 року у читальному залі Стрийської Центральної бібліотеки імені Маркіяна Шашкевича відбулася зустріч за участю дуету «Кулі» у складі Зеновія Медюха та Максима Перев'язка. У їх виконанні звучали пісні «Хлопець з Майдану», «Дівчина з Майдану», «Молитва та Різдво» та інші. У репортажі про цю подію, опублікованому у стрийській газеті «Фортуна», зазначено: «Кожний рядок їхніх пісень – це крик душі та біль серця за рідну землю»⁵².

У Стрию також відома завдяки своїй творчості поетеса і бард Марія Пак, випускниця Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка, сьогодні – культурно-освітній працівник. Подіям Революції гідності та війни на сході України вона присвятила три композиції: «Воїнам», «Небо падає вгору», «Повертайся скоріш». Марія є виконавцем своїх пісень під супровід гітари.

Композиція «Воїнам» є надзвичайно зворушливою, кожне слово поезії наповнене переконаннями патріотизму та любові до рідної землі. Ліричний герой твору понад усе ставить ідею незалежності: «За ціну свободи, правди і буття я сплачу найвище, я віддам життя». Для тих, хто воює за рідну землю важливою є глибока віра: «Волею Бога, вірою в душі здержу я клятву своїй рідній землі». Ці поезії ввійшли до складу її авторського поетичного збірника «Інкогніто», виданого Дрогобицьким видавництвом «Посвіт» у 2015 році⁵³.

Марія Пак стала володаркою гран-прі фестивалю-конкурсу патріотичної пісні «Славою овіяні», який відбувся 20-21 вересня 2014 року у Стрию. «Пісня у її виконанні «Небо падає вгору», – пише газета «Фортуна», – полонила не тільки журі, а й глядачів, які бурхливими оплесками вітали переможницю»⁵⁴.

Історична пам'ять про трагічні сторінки російсько-української війни та її Героїв знайшла втілення в низці творів монументального мистецтва. Зокрема, це пам'ятники Тарасу Брусу в с. Баня Лисовицька Стрийського району (відкритий 28 серпня 2016 року), Юрію Дяковському у Стрию (відкритий 14 жовтня 2020 року), Небесній Сотні та Героям АТО/ООС (відкритий 14 жовтня 2021 року) автором якого є скульптур Василь Ярич.

⁵¹ Пісні нескорених війною / голов. ред. та упор. Юрій Стеценко. Тернопіль: Крила, 2020. 42 с.

⁵² Кепич В., Данильців Г. Презентація книги «Пісні нескорених війною». *Фортуна*. 2021. 4 березня. С. 5.

⁵³ Пак М. Інкогніто. Поезія. Дрогобич: Посвіт, 2015. 106 с.

⁵⁴ Карпенкова Н. Марія Пак – володарка гран-прі фестивалю-конкурсу патріотичної пісні «Славою овіяні». *Фортуна*. 2014. 7 жовтня. С. 7.

Позитивну роль у формуванні патріотичного світогляду відіграють експозиції виставок, створених у Стрийському краєзнавчому музеї «Верховина». Тісні контакти з волонтерами у 2016 році привели до думки створити експозиції на теми Революції Гідності та російської агресії на сході України. Завдяки подарованому членами волонтерської організації «Третя сотня» та зібраному стріянами експозиційному матеріалу у 2016 році було створено дві виставки під назвами «Герої не вмирають» (присвячено Героям Небесної сотні) та «Вони загинули за нас» (присвячено війні, яка почалася у 2014 році). Активну участь в оформленні виставки взяв художник, учасник Революції Гідності Ярослав Ільків. Він створив художнє полотно, на якому зобразив останні дні Революції, Ангела над палаючим Майданом.

Початок повномасштабного російського вторгнення на наші землі змобілізував музейних працівників до монтажу виставки про волонтерський рух у Стрию та Стрийщині, яка носить назву «Ми за Україну будемо воювати». Автором експозиції є заступник директора музею з наукової роботи Зеновія Ханас.

Висновки. Проаналізовані твори, присвячені Героям російсько-української війни 2014 – 2022 років, дають підстави до таких висновків.

Українська культура впродовж восьми років збагатилася об'ємними напрацюваннями стрийських митців, твори яких присвячені героїчній зв'язі українців на шляху до відстоювання та утвердження своєї державності перед її одвічним ворогом – росією. Композитори, поети, художники, музейні працівники представили широку жанрову палітру мистецьких творів, які тематично пов'язані з високопрофесійними патріотичними артефактами сучасної національної культури.

Проаналізовано твір циклічної форми «Майдан–Війна» Р. Никифоріва, котрий продовжує лінію героїко-драматичних кантат в українській музиці. Доведено, що твір опирається на думний епос та романтичну стилістику, а також на сучасну композиторську мову.

Висвітлено пісенне надбання стрийських культурно-освітніх діячів С. Целюха та М. Золотухи, у якому знайшли яскраве відображення образи сьогочасних захисників української державності. Музичній мові цих композицій властивим є глибока опора на народнопісенну культуру.

Розглянуто різновид мистецтва – «бардівську пісню». Пісні З. Медюха, М. Пак доповнили цей напрямок національно-патріотичними речами, які захоплюють своїм багатим тематичним висвітленням образів Героїв Небесної Сотні.

Здійснено огляд віршованого слова стрийських поетів: В. Романюка, Т. Савчинської-Латик, Ізидора та Надії Гнатівих, З. Кіндратишин. У них

домінує героїчна тематика та загострена драматична образність.

Наведено огляд композицій монументального жанру та музейних експозицій, в яких вшановано Славних Героїв України на Стрийщині.

Констатовано, що тема російсько-української війни 2014–2022 років, котра відображена в художніх композиції стрийських митців, є культурно-естетичними та духовними цінностями українського народу.

Інформація про автора:

Молчко Уляна Богданівна,

доцент кафедри музикознавства та фортепіано,

Навчально-науковий інститут музичного мистецтва

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

24, вул. Івана Франка, Дрогобич, 82100, Україна

Information about the author:

Molchko Uliana Bohdanivna,

Associated Professor at the Science Musical Sciagraphy and Pianoforte Department

Education and Researcher Musical Art Institute of Drohobych State Pedagogical Univeristy of Ivan Franko

24, Ivan Franko str., Drohobych, 82100, Ukraine